

„A KÖZÖSSÉG MAG... ÖNMAGA KELT HULLÁMOKAT”

VALLÁSI KÖZÖSSÉG

Interjúalany:

Sz. Balázs (45 éves), Szeged

Kérem, meséljen családi környezetéről, szüleiről!

Kiskőrösön születtem 1962. november 30-án. Viszonylag nagy családba születtem bele, harmadik gyerek vagyok, de ott lakott, egy háztartásban élt az anyai nagypapám és nagyanyám, illetve anyai dédapám és az apai nagymamám is egy jó pár évig. Ingázott, egyik évben nálunk, másik évben pedig édesapám testvérénél lakott. Édesanyám tanárnő, édesapám pedig banktisztviselő.

Milyen volt a családi élet, gyakoriak voltak a családi összejövetelek?

Igen, gyakorlatilag közös étkezések voltak, egy nagy asztalnál kilenc-tizen ültünk. Viszonylag sok rokon is meglátogatta őket abban az időben – azt mondom, gyakran –, mai viszonylatban ez nem annyira gyakori, de a hatvanas években az utazási lehetőségeket tekintetbe véve jöttek a rokonok. Az én szüleim is mentek.

Az unokatestvérekkel mennyire volt szoros a kapcsolat?

Csak apai ágon vannak unokatestvéreim, velük ritkább volt a kapcsolat, ők ritkán jöttek. Én sokkal későbbi gyerek vagyok, mint a többiek, így aztán próbálok visszagondolni, a nővéremnek, meg a bátyámnak több kapcsolata volt velük... Aztán inkább később, főiskola, egyetem, ebből az időből, mert Budapestre került a nővérem.

Az iskolás évek alatt milyen közösségeknek volt a tagja?

Általános iskolába Kiskörösön jártam, középiskolába pedig idekerültem Szegedre, a Kiss Ferenc Erdészeti Szakközépiskolát kezdtem el.

Az első években a kollégium nagyon szigorú volt, havonta egyszer lehetett elmenni, még nem volt szabad szombat, ez egy elég rövid eltávozás volt. Az osztály 98%-a – talán ketten voltak szegediek – kollégista volt. Tehát akkor a kollégiumi közösség, de aztán a későbbi években, már lazult egy kicsit a közeg, és én is jobban ismertem Szegedet. Akkor voltak már más ismerősök is, először az iskolán keresztül más társaságok, aztán pedig az utolsó évekre kijöttem a kollégiumból. Utána pedig egyházi, kis közösségekhez tudtam csatlakozni.

A vallás a családi gyökerekből származik?

Igen, az teljesen családi.

Járt hittanra?

Nem jártam hittanra, az édesanyám tanárnő volt, és ezért az ő munkaköre nem tette lehetővé. Volt olyan időszak, hogy Kalocsára járt át misére, mivel nem volt egy olyan nagy hely, és az igazgató megmondta, hogy lehet járni misére, csak ne a faluban járjon templomba. Aztán egy darabig én is jártam vele – illetve volt, amikor elmentem, volt amikor nem –, míg otthon voltam, és végül is otthon kezdődött a kis közösségi élet szervezése, egy énekkar keretében, meg ifjúsági közösségek szervezése, és közben ugyanez történt itt is, párhuzamosan.

Kik voltak közösség fő szervezői?

Otthon gyakorlatilag én – inkább én meg a bátyám –, a bátyám fontos szereplő volt, de ő már kevesebbet volt otthon. Itt először – a középiskolában – a Táttra téri kórushoz csatlakoztam, illetve annak a közösségéhez. Ezt a társaságot – a kórust – akkor L. Pista vezette. Ő volt a zenei összehangoló, és a kórusban voltak többen,

akik az életet adták. F. Gábor volt az egyik ilyen meghatározó ember, aki később a kulturális minisztériumban volt államtitkár.

Ez a közösség valamilyen formában később is megmaradt?

Az én életemben nem, mert én utána visszakerültem Kiskőrösre. Valamennyire tartottuk a kapcsolatot, de amikor visszakerültem Szegedre, akkor már más közösségbe mentem, egyetemista közösséget kerestem.

Milyen közösségeknek volt a tagja egyetemi éve alatt?

Egy albérleti közösségbe mentem, tehát nem plébániai közösségbe kerültem. A Tímár utcai ifjúsági csoportba, aminek T. Attila volt az egyik oszlopos tagja, én voltam egy generációváltás. Volt egy alapító tagsága ennek a lakóközösségnek, őket kevésbé ismerem, mert váltottuk egymást. Attila volt az egyik ilyen vezérfonál. Együtt laktunk: H. Tamás, B. Imre, A. Laci, meg Pisti, R. Pista, Ez a közösség minden este liturgiát végzett, és hetente voltak ifjúsági, ilyen olvasóköri találkozók. Ez volt az élet. Komoly kapcsolatot tartottunk a plébániai közösségekkel, illetve volt még ezenkívül két jelentősebb albérleti közösség is abban az időben a városban.

Ez a közösség fennmaradt végig az egyetem éve alatt?

Kitartott, meg azt is mondhatom, hogy nagyjából kitart. Ha a vezérfonalat nézzük, kitart mostanáig, bár a társaság az évek hosszú sora alatt lecserélődött, illetve részben összevonódott az utolsó években – családi közösségként – az ugyanakkor működő bulányista közösségből magára maradt családokkal. A bulányista közösség bibliakörként működött és különböző típusú összekapcsolódásai voltak ennek a két társaságnak, akik most itt vannak Szegeden.

Melyek a legfontosabb – családon kívüli – közösségek az ön számára?

Elsősorban vallási közösségekről van szó... Ez nagyjából megegyezik a baráti társaság jó részével. Járunk a Házás Hétvége mozgalomba, aztán van egy ilyen családi kö-

zösség azon a plébánián is, ahol mi élünk. Ez fogja leginkább össze – a plébánia – a baráti közösséget is. Ennek az előzménye – amiről az előbb beszéltünk – az egyetemi élet gyökereiből maradt. Ehhez kapcsolódóan aztán van a férfiaknak – többé-kevésbé megegyező, de mások is járnak oda – egy férfikör, ahova tartozom, és ezen kívül vannak szakmai közösségek, ahova kapcsolódunk: a családterápiás egyesület, azon belül is van egy helyi kis mag. Az egy informális társaság, egy baráti kör. Vannak régi kapcsolataim a keresztény ifjúságimunkás-mozgalomból, ahol sokat dolgoztam, később felnőtt vezetője voltam. Ebből van egy laza baráti társaság, amiből kiöregedtem, bár viszonylag sok baráti kapcsolatot tartunk fenn... Ezek fiatal generációk.

Mennyire válik szét a családi élet és a közösségi élet?

A családi programoknál kevésbé, főleg, hogy ez a baráti társasággal is egybeesik. Nyilván a szakmai vagy a férfikör esetén elválik. Kell egy egyeztetés, de így külön van.

Egy heti időbeosztásban mennyi időt szán ezekre a családon kívüli közösségi kapcsolatokra?

Hetiben nem tudnám megmondani, inkább úgy kéne, hogy havonta. Majdnem mindnek van egy havi rendszeressége. De ha most azt nézzük, hogy gyakorlatilag ez egy baráti kör, akkor hetente, minden vasárnap találkozunk a szentmisén is, utána pedig legtöbbször együtt vagyunk – akkor ez így egy heti program. Nem lehet tudni, hogy mikor formális közösség, és mikor informális. Azt mondom, hogy inkább heti, és van, akikkel egész sűrű kapcsolatot jelent.

Mennyire fontosak ezek a közösségek az ön számára?

A legfontosabbak.

Melyik a legfontosabb közösség?

A plébániai családi közösség.

Melyik plébániáról van szó?

A gyálaréti. Ez gyakorlatilag egy filia, egy filia-közösség.

Körülbelül hány tagja van a közösségnek? Kiből tevődik össze?

Körülbelül tizenkét család. Azért mondom, hogy körülbelül, mert lazán, tehát ha a plébániát nézem, akkor több, ha azt, akik a családos programokban is részt vesznek, akkor kevesebb. Van egy rendszeres évi tábor, ott van egy limitált tizenegy, és attól függően, hogy mennyi gyerek jön éppen, ott még kisebb egy picit a mag. De az nem fedti le egészen a csoportot, tehát mondjuk azt, hogy egy tizenkét-tizenhat család tartozik így bele. Zömében mindenki értelmiségi család, a szülők valamilyen főiskolát, egyetemet végeztek és ilyen szakmában dolgoznak. Nagycsaládok, három, négy- vagy több gyerekesek. Egy része Gyálaréten lakik, egy másik része meg nem.

Milyen közös tevékenységek vannak?

A fő találkozási pont maga a vasárnapi ünneplés. Ezen kívül kulturális programok vannak, amelyet különböző tagok szerveznek. Van egy bibliakör, van egy ilyen úgy nevezett esti kérdés – az is egy havi program, ami egy kultúrával, izgalmas témákkal foglalkozó kör –, ezenkívül... Hát, közös ünneplések vannak még: karácsonykor, költészet napja alkalmával, de gyakran van közös főzés, vagy valamilyen más program.

Hogyan alakult meg a közösség?

Ez tulajdonképpen a Tímár utcai közösség meg a hajdani bulányista közösségből alakult bibliakör maradéka. Miután családosak lettek felvetődött a kérdés, hogy legyen egy ifjúsági mise, ami egy jó ideig itt benn volt a Szent József templomban. Nehézkesen ment, mivel nem lakott itt senki, a gyerekek is kicsik voltak, bonyolult volt a megszervezése, aztán ez így kifulladt. Hogy ne szakadjon meg egészen az az ötlet – mi is ott vagyunk Gyálaréten, a társaság egy része is gyálaréti, az a döntés született, hogy ez ne egy ilyen délutáni mise legyen, hanem az itteni filiában legyen

egy családközpontú, családbarát mise, és aki akar, járjon ebből a társaságból rendszeresen. Ez egy rendszeres elköteleződés lett. Sokan akiknek a saját plébániájukon volt a helyük, nem jöttek át ebbe az új rendszerbe, így szűkült egy kicsit a kör. Volt viszont egy társaság, aki akkor így áttette székhelyét Gyálarétre, és ebből egy állandó közösség lett. Ekkor még külön futott a bulányista bibliakör meg a Tímár utca.

Aztán ez úgy kiüresedett, nagyjából a sokadik gyerekem megjelenése után – amikor a családok úgysem bírták ezt –, és tulajdonképpen már leszűkült egy újra átlátható magga ez a közösség. Akkor kezdődött egy egészen új léptékben való újraépítkezés, ami mind a mai napig tart.

Ki az a két személy, aki a legközelebb áll önhöz ebben a közösségben?

M. T. András, P. Tamás – most a férfiakat fogom megnevezni –, meg K. Zsolt. Ez a három valamilyen közeli irányzatot jelent és azért inkább így többet mondanék.

Beszéljen róluk, miért ők a legfontosabbak az ön számára?

M. T. András ötvenhat éves – ha jól gondolom –, de lehet, hogy csak ötvenkettő. A kapcsolatunk meg úgy kezdődött, hogy az én feleségemnek volt kapcsolata azzal a bibliakörrel, amit András vezetett. Ez egy hosszú vita volt a családon belül, hogy tartozunk-e a bibliakörhöz, vagy ne. Egy idő után beadtam a derekamat, hogy jól van, akkor tartozunk két helyre is, jelentkezzünk be hivatalosan is a bibliakörbe. A szabad programjaira eljártunk, csak magukra a bibliaköri estékre nem. Ez a barátság nemcsak ebből jött, tehát nemcsak a formális kapcsolat, de ez volt a kulcskérdése. Aztán a bibliakör is úgy kifutotta magát és lassan szétment. Gyakorlatilag egy vagy két találkozáson voltunk. Ebben az időszakban költöztek ki M. T-ék Gyálarétre, és akkor – András egy civil teológus –, vele kezdődött egy hosszabb kapcsolat. Főleg pasztorális kérdésekben egyeztettünk, gondolkodtunk együtt, először plébániai szinten, aztán pedig, mikor már egyházmegyei családpsztorációban dolgoztunk, akkor az egyházmegyei szinten. A gyerekeink szinte egyidősek, ez is mélyítette az Andrással való kapcsolatot. Az én feleségem meg András felesége jó barátnők lettek, a gyerekeink nagyjából párban vannak. Nekünk öt van – a negyediknél volt egy szünet –, de a negyedik és ötödik az megint párban született., S gyerekek sokat

voltak együtt, a családok is sokat bízták őket egymásra. Illetve hát Mesi – vele nagyon-nagyon sokat táboroztunk együtt – nagyon sokat volt a nyári táborainkban. Hosszú nyarakat töltöttünk együtt. András néha eljött, de egyébként is kialakult egy szoros kapcsolat.

Mennyire intenzív ez a kapcsolat?

Mondhatjuk, hogy napi szintű.

Már túlnőtt egy szakmai vagy munkakapcsolat szintjén?

Teljesen, teljesen.

Inkább baráti kapcsolatnak nevezhető?

Inkább a baráti kapcsolatból nőtt ki a szakmai kapcsolat, adódott a helyzet, hogy megvitassuk, illetve együtt gondolkozzunk.

Miről folyt a vita, illetve a közös gondolkodás?

Vitatémák? Hát a közös gondolkodás mondjuk az permanens volt, voltak ennek kulcslépései. Az egyik az elsőáldozáshoz kötődő plébániai belső – mondjam botránykő –, mert az ottani plébánossal volt egy hosszú vita, hogy ki lehet, illetve ki nem lehet elsőáldozó. Aztán a gyálaréti közösségnek van egy ilyen sajátos ünnepe, hogy nagycsütörtökön megünnepeljük a széder lakomát – mielőtt konkrétan az utolsó vacsorára, illetve az utána való virrasztásra emlékeznénk –, tehát a zsidó hagyományon keresztül együtt ünnepeljük ezt az eucharisztia alapításának ünnepén, és ennek kapcsán volt egy komoly – egyházmegyei szintű botránykő –, amit így vállalva dolgoztunk meg. Utána pedig már pozitívabb típusú dolgok voltak: az egyházmegyei családpaesztorációs munkaterv elkészítése, az éves tematika összeállítása...

A többiek?

P. Tamás Tímár utcás kapcsolat. A Tímár utca utolsó szakaszában ismerkedtünk meg egymással – egy másik barátunk hozta el, mint egyetemista barátját, aki első-áldozó akar lenni –, a hivatalos felkészítését én végeztem, és utána bekapcsolódtak a Tímár utcás csoportba. Aztán itt maradtak Szegeden mint végzősök, gyerekeik lettek és velük is kialakult egy nagyon-nagyon jó kapcsolat. A távolság miatt azért nem mondhatom, hogy napi, de heti rendszerességgel van kapcsolatunk.

Mivel foglalkozik? Milyen közös tevékenység köti össze önöket?

Biológus, az egyetemen dolgozik ő is. Barátság. Szabadidős programok, együtt töltünk időt, főzünk, együtt vagyunk, beszélünk dolgokról.

Miben számít az egyikük, miben a másikuk véleménye?

Andrásnak nagy szakmai tudása, tapasztalata, meg tekintélye van, Tamásnak meg nagyon-nagyon szeretem a nyílt és a nagyon egyszerű – na most az egyszerűt persze nem a ferencesi egyszerűségben értve –, tiszta keresztény gondolkodását.

Tehát az ön esetében nem válnak szét az informális illetve a formális társaságok?

Gyakorlatilag nem. A legfontosabb esetekben nem válnak szét.

Milyen arányú a közösségben a tagok cserélődése?

Ez nem egy nagyon zárt kör, nem egy olyan típusú kisközösség, mint amilyen volt a Tímár utca, vagy mint mondjuk egy hittan-csoport. Inkább úgy kell elképzelni, mint egy pici plébániát, ahová lehet jönni meg menni. Valamilyen típusú fluktuáció van, de nagyjából a fiatal generációkban – akik jönnek, azok maradnak –, inkább egy lassú emelkedés tapasztalható. Éppen most kezdődött el egy gondolat, hogy az alattunk lévő, mondjuk egy tízessel fiatalabb generációnak kellene egy önálló csoportot létrehozni.

Milyen módon történik a kommunikáció a közösségben?

Alapvetően személyes találkozásokon alapul. Mobiltelefon, van egy nem működő blog, meg e-mail, attól függ, hogy mi... Inkább programcentrikusak az e-mailek.

Mennyire formalizált ez a közösség? Mennyire hierarchizált a döntések struktúrája?

Úgy lehetne mondani, hogy teljes strukturátlanság van, vagy inkább ad hoc struktúrák vannak. Ha van egy program, arra nyilván vannak felelősök és ők strukturálnak.

Milyen kérdések szoktak felmerülni a közösséggel kapcsolatban?

A leggyakoribb témák: vannak tematikus esték – vagy vallási –, a Bibliához kötődő tematikus találkozási fórum. Volt kulturális vagy tudományos téma a nyári táborokban de én azt gondolom, hogy inkább az élet, a napi élet kérdéseivel foglalkozunk.

Hanem?

Hát a lét. A közösség mag, de az sem mint egy téma.

A közösségben létezés a legfontosabb?

Igen, mint egy család, tehát nem téma a családban a család. Van, mert család és akkor jönnek kérdések. Nem találunk ki valamit, nem az a centrum, hogy itt most karitás van, vagy Biblia-olvasás, vagy valami, hanem van egy közösség és aztán hol ebbe az irányba mozdul a csapat, hol abba.

Önnek milyen elvárásai vannak egy közösséggel szemben?

Azt gondolom, az egyik az, hogy egy hely, ahol ismerik és ennek ellenére szeretik az embert, a második az, hogy visszajelzéseket lehessen adni vagy kapni. Ez a legfontosabb.

Mennyire elégedett ön ennek a közösségnek a működésével?

Amikor elégedetlen vagyok, akkor mindig valamilyen más típusú közösséghez szoktam mérni, és rájövök, hogy ez hülyeség. Ha azt nézem, hogy döntéshozatal stb., akkor lehetek nagyon elégedett és elégedetlen is, tehát amiatt, hogy ez nem strukturált, nincsenek mechanizmusai, vagy nincsenek felelősei stb. De másfelől meg azt kell mondanom, hogy van, létezik, reagál, nemcsak reagál, hanem tulajdonképpen önmaga is kelt hullámokat...

Mennyire kezdeményező a közösség helyi szinten? Mennyire ismerik a közösséget?

A kezdeményezések java részében az egyházközség mindig élen áll, vagy bekapcsolódik, vagy maga kezdeményez. A kezdeményezések... Nincs is így... Tulajdonképpen nem formalizálódik a közösség. Mint filia is nehéz formálódni – az anyaegyház sem tudja, hogy akkor most ez egy milyen jogi egység –, tehát, ha ott csinál valamit, akkor azt jogilag az Alsóvárosi plébánia csinálja. Eközben sem emberben, sem időben nem ugyanaz – ez nehéz. Másrészt helyi szinten nem így definiálódnak a szerepek. Bár azt tudják, hogy ezek templomba járó emberek, de nem plébániaként definiálódnak. Ha van költészet napja, vagy van egy karácsonyi műsor, akkor nyilván ott van a plébániába, vagy csinálnak a fiatalok filmklubbot. De hát nem így definiálódik, hogy most akkor megmutatkozunk direkt módon. Inkább a személyi összeesésből adódnak a dolgok. Nem lehet szétválasztani, hogy az ember keresztény, meg ezekben a dolgokban is megjelenik. Nem azért van jelen, mert ezt most a közösség – külön mint közösség – akarja, hanem a tagok önmagukban akarják, és mint falubeliek akarják. Lehet, hogy ott van az egyik fórum, ahol ez megbeszélődik, vagy fölvetődik, vagy ahogy születik, de az is lehet, hogy készként jön be, és csak egy plusz töltést kap.

Miért tartja fontosnak a közösségi tevékenységet – nemcsak a saját, hanem társadalomban, a társadalom életében is?

Azért tartom fontosnak, mert a társadalom mozgósíthatósága és tulajdonképpen a szolidaritás is csak a közösségeken belül fog megmozdulni. Itt a 21. század küszöbén,

egy kommunikációs világban – a tévé-kommunikációnak a lefele menő ágában vagyunk, de van mellette egy csomó más lehetőség, amit régen nem is gondoltak –, ezeregy módon van jelen a mozgósíthatóságban. De hogy az individuumokból az ember ki tudjon lépni, és megtapasztalja a közösségi életet, ami az emberségnek azt gondolom a legfontosabb mozgató ereje –, csak közösségekben lehet megtanulni. Ez ilyen értelemben az atomizált családokban, meg a kétkeresős családokban sincs jelen. A kutatások legtöbbször azt szokták kiemelni, hogy mennyit beszélnek a szülők a gyerekekkel, de hogy vannak-e közös étkezések, vagy vannak-e közös platformok, arra azt szokták mondani, hogy a családok zömében nincsen.

Ezért mindenféle közösség, – még akár az ilyen nagyon ridegnek tűnő iskolai közösség is – nagyon-nagyon fontos terep, ahol meg lehet tanulni azt, hogyan működök én mint ember egy közösségekben, hogyan hat rám a közösség, hogyan tudok én ott lenni, és hogy abból a belső – tulajdonképpen virtuális világból, amit mondjuk a számítógép, vagy attól elszakadva a walkman dugók közé szorult ember jelent –, hogyan lehet megtanulni valamit a létezésről, azt csak a közösségekben lehet. Hogy ne legyen kiszolgáltatott az ember annak a fajta vezetésnek, amit mondjuk egy ilyen nagyon erős egycsatornás kultúra jelenthet, akár az interneten, akár a tv-n keresztül. Ne csak az legyen a közösségi élmény, hogy én is arra nyomtam az sms-t, mint a szomszéd, vagy az osztálytársaim a legutóbbi szavazásnál. Megéletem olyan élményeket, amiket csak hús-vér emberekkel lehet megélni.

Volt egy előző kérdés, amit nem is válaszoltunk meg, hogy nem az mutatja egy közösség működésének a minőségét, hogy konfliktusmentes, hanem inkább az, hogy a konfliktusok láthatóak lesznek, és vannak rá megoldások. Nem a formalizálódás jelenti az odatartozás lehetőségét, hanem a különbözőség és az egységnek a harmóniája, ami állandóan változó, hol az egyik irányba mozdul a dinamika, hol a másik irányba. Néha együtt vagyunk, néha külön... Ennek a kettőnek van olyan dinamikája, ami nyilván súrlódásokat és feszültségeket okoz.

Lehetnek-e árnyoldalai egy közösségekben való létezésnek? Mit kell feladni érte?

Ez alapfelfogás kérdése. Most Neo jutott eszembe, amikor odateszik elé a két kapuzlát: ez itt a valóság, ez pedig a virtuális világ. Egy virtuális világban minden szép, minden kedves, minden jó, de gyakorlatilag nem élünk. Ehhez képest azt mondani

– ahogy a filmben is lehet látni –, hogy ezt az ízetlen kását enni éveken keresztül, és rettegni és szaladni, hát az döntés kérdése, hogy milyen világ az, amiről álmodunk és amit képzelünk. Én azt gondolom, aki egy közösségben van, ezt az utóbbit válassza. Néha egyízű kását kell enni, és most hideg van és nem minden olyan szép és áttetsző. El lehet veszteni egy álmvilágot, azt gondolom.

Mit nyer a közösséggel az egyén?

Hát, hogy a valósággal találkozhat.

Mennyire feltétele egy rendszer demokratikus működésének a civil közösségek megléte?

Anélkül nincs demokrácia, anélkül csak névleges demokrácia van.

Mennyire épülhet be a politika a civil közösségek életébe?

Ha csak politikai tartalmú közösségek vannak, akkor az a demokráciának az elvesztését jelenti, mert akkor egy direkt irányú tevékenység van, nincsen visszacsatolás, nincsen kontroll, a két politikai párt önmagát nem tudja kontrollálni. Egy versenyben ahhoz kéne egy harmadik személy – a civil világ pontosan ahhoz kell –, hogy kritika legyen. A politika számára tehát okvetlenül fontos, hogy meglegyenek a civil szervezetek, hogy teret adjanak a legkülönbözőbb csoportosulásoknak.

Császár Balázs